

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-
гуманітарного факультету

Оксана ГОМОТЮК

« 29 » 08 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-
педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 29 » 08 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА (ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ.
ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА)

Рівень вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – А Освіта

Спеціальність – А3 Початкова освіта

Освітньо-професійна програма – «Початкова освіта»

кафедра освітології і педагогіки

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік, екзамен
Денна	1	1	46	44	5	12	103	210	1

29.08.2025

Тернопіль – 2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань А Освіта, спеціальності А3 Початкова освіта, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 11 від 26.06. 2025 р.)

Робочу програму склав: доктор філософії з дошкільної освіти, викладач кафедри освітології і педагогіки Ростислав РУДЕНСЬКИЙ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри освітології і педагогіки (протокол № 1 від 26.08. 2025 р.).

В. о. завідувача кафедри
д.пед.н., проф.

Володимир ЧАЙКА

Гарант освітньої програми,
доктор філософії, викладач

Андріана ШИШАК

1. Опис дисципліни
«Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)»

Дисципліна – «Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)»	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 7	Галузь знань: А Освіта	Статус дисципліни – Нормативна Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність: А3 Початкова освіта Освітньо-професійна програма: «Початкова освіта»	Рік підготовки: Денна – 1, Заочна – 1 Семестр: Денна – 1, Заочна – 1-2
Кількість змістових модулів – 2	Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)	Лекції: Денна – 46 год Заочна – 8 год Практичні заняття: Денна – 44 год Заочна – 4 год
Загальна кількість годин – 210 год		Самостійна робота: Денна – 103 год, Заочна – 198 год Індивідуальна робота – 5 год Тренінг – 12 год
Тижневих годин аудиторних – 5 год		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета й завдання вивчення дисципліни

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)» – формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про педагогіку як науку, її предмет, структуру, категоріальний апарат та основні закономірності виховання, навчання й розвитку особистості; розуміння педагогічної діяльності як професійної сфери, що має гуманістичну спрямованість та суспільно значущу мету.

Дисципліна спрямована на засвоєння фундаментальних знань про закономірності й принципи освітнього процесу, на усвідомлення ролі педагога у формуванні особистості, соціалізації та розвитку дитини, а також на формування у студентів науково-педагогічного мислення, педагогічної рефлексії, здатності до аналітичного оцінювання педагогічних явищ і процесів.

Вивчення курсу має забезпечити становлення світоглядних і ціннісних орієнтирів майбутнього педагога, розвиток готовності до саморозвитку, творчого пошуку, професійного самовизначення й відповідального ставлення до виховання людини в умовах сучасного освітнього простору.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Завдання вивчення навчальної дисципліни «Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)»:

- ознайомити студентів із системою основних понять, категорій і закономірностей педагогічної науки, що визначають її місце в структурі гуманітарного знання.
- розкрити сутність, зміст і функції навчання, виховання та розвитку як провідних компонентів педагогічного процесу.
- формувати наукове уявлення про особистість як об'єкт і суб'єкт педагогічного впливу, про фактори її соціалізації й самореалізації.
- показати специфіку педагогічної професії, її етичні засади, гуманістичну спрямованість і соціальну значущість.
- сприяти засвоєнню історичних етапів становлення педагогіки як науки та осмисленню еволюції педагогічних ідей у контексті розвитку суспільства.
- розвивати аналітичне та критичне мислення студентів у процесі осмислення педагогічних явищ, ситуацій і проблем.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами вивчення дисципліни «Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)» є сформовані вміння логічно, послідовно й грамотно висловлювати власні думки українською мовою, аналізувати тексти, формулювати узагальнення та висновки. Студенти володіють базовими математичними вміннями, що сприяють розвитку аналітичного й критичного мислення, необхідного для осмислення закономірностей педагогічного процесу. Вони мають загальні уявлення про суспільні явища, історичні процеси, культуру та моральні цінності, що становить основу для розуміння соціального контексту виховання. Крім того, студенти володіють початковими навичками самоорганізації, планування навчальної діяльності та роботи з інформаційними джерелами, що забезпечує успішне опанування змісту дисципліни.

2.4 Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-9. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недобросовісності.

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-14. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК-15. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК-16. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

2.5. Програмні результати навчання

ПР-1. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-03. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-04. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-06. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти(мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-08. Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

ПР-17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесності поведінки серед здобувачів освіти та вміння застосовувати їх в професійній діяльності.

ПР-21. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів педагогічного дослідження, формувати аргументовані висновки.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні основи педагогічної професії

Сутність і функції педагогічної діяльності. Становлення і розвиток педагогічної професії. Особливості педагогічної професії. Структура педагогічної діяльності. Стили педагогічної діяльності. Спілкування як основа педагогічної діяльності. Сутність педагогічного спілкування. Структура педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування. Поведінка педагога в конфліктній ситуації.

Тема 2. Педагог як суб'єкт освітньої діяльності

Педагог і суспільство. Роль педагога у розвитку суспільства. Професійно зумовлені вимоги до особистості педагога. Роль особистісних якостей учителя в педагогічній діяльності. Педагогічна майстерність. Самовиховання в системі підготовки майбутнього педагога. Самопізнання як передумова самовиховання майбутнього педагога. Професійне зростання педагога.

Тема 3. Система освіти в Україні

Поняття системи освіти в Україні. Принципи й завдання закладів освіти. Система дошкільної освіти. Система початкової загальної освіти. Система вищої освіти. Освітній процес у закладі вищої освіти. Форми організації навчання у закладі вищої освіти. Організація навчальної праці студента. Культура навчальної праці студента. Гігієна розумової праці студента. Техніка розумової праці студента. Наукова робота студентів у системі професійної підготовки.

Тема 4. Загальні основи педагогіки

Об'єкт і предмет педагогічної науки. Основні категорії педагогіки. Взаємозв'язки педагогіки з іншими науками. Джерела розвитку педагогіки. Структура педагогічних наук. Напрями (течії) зарубіжної педагогіки. Сутність наукових досліджень у педагогіці. Методи науково-педагогічних досліджень. Етапи педагогічного дослідження.

Тема 5. Розвиток і формування особистості

Поняття про розвиток і формування. Види розвитку людини. Фактори розвитку людини. Біологічне і соціальне у розвитку людини. Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Виховання і навчання у розвитку людини. Активність і діяльність як чинники розвитку людини. Акселерація і ретардація. Вікова періодизація дітей: від народження до повноліття.

Тема 6. Дидактика (теорія освіти і навчання)

Сутність, завдання та основні категорії дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками. Сутність навчання, його методологічна основа. Рушійні сили процесу навчання. Функції навчання. Закономірності навчання. Принципи навчання. Структура процесу учіння. Зміст освіти. Концепції освіти. Види та рівні освіти. Компоненти змісту освіти. Компетентнісний підхід в освіті.

Тема 7. Методи, форми та засоби навчання

Сутність методу навчання. Прийоми в структурі методів навчання. Класифікація методів навчання. Методи навчання за дидактичною метою, джерелом знань, за характером пізнавальної діяльності, за логікою пізнання тощо. Проблема вибору методів навчання. Форми навчання. Рівні форм навчання. Форми навчання як педагогічні системи. Класно-урочна система. Форми навчальних занять. Урок у початковій школі – основна форма організації навчання дітей молодшого шкільного віку. Варіативність форм навчальних занять. Підготовка педагога до навчального уроку. Аналіз та самоаналіз уроку. Дистанційне навчання в системі загальнопедагогічних форм організації освітнього процесу. Види засобів навчання.

Тема 8. Теорія виховання

Особистість і процес виховання. Закономірності процесу виховання. Рушійні сили процесу виховання. Концепції виховання. Структура процесу виховання. Самовиховання і перевиховання. Принципи виховання. Методи виховання. Класифікація методів виховання: методи формування свідомості й переконань; методи організації діяльності і формування поведінки; стимулювання поведінки і діяльності. Педагогічні умови використання методів виховання. Критерії вихованості особистості.

Тема 9. Зміст виховання

Завдання і зміст морального виховання. Правове, громадянське, статеве, екологічне, патріотичне й інтернаціональне виховання в структурі морального. Шляхи, засоби і методи розумового виховання. Шляхи, засоби і методи трудового виховання. Шляхи, засоби і форми естетичного виховання. Напрямки, засоби і форми фізичного виховання. Економічне виховання та рання профорієнтація.

Тема 10. Формування колективу, його вплив на виховання особистості

Поняття колективу, його види. Становлення і розвиток колективу. Фактори розвитку колективу. Функції педагога – лідера колективу здобувачів. Напрямки і форми роботи керівника колективу. Виховна робота з різними категоріями здобувачів. Поняття «педагогічно занедбані діти». Соціально-педагогічні причини появи «важковиховуваних дітей». Шляхи і засоби перевиховання.

Тема 11. Сім'я і виховання особистості

Сім'я як соціальний інститут суспільного розвитку. Функції сучасної сім'ї. Вимоги до батьків. Шляхи і засоби підвищення психолого-педагогічної культури батьків. Форми співпраці закладу освіти з родинами вихованців.

Тема 12. Основи управління закладом освіти

Принципи управління закладом освіти. Структура управління освітою в Україні. Управління закладом дошкільної освіти/закладом загальної середньої освіти. Планування й облік роботи. Критерії оцінювання управлінської діяльності керівника закладу освіти. Вивчення і поширення передового педагогічного досвіду, упровадження досягнень науки в практику.

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)»

Теми	Години							Тр.	Контрольні заходи
	Лекції		ПЗ		Сам. робота		Інд.		
	Д	З	Д	З	Д	З	Д		
Тема 1. Загальні основи педагогічної професії	2		2		8	16		12	Поточне опитування, тестування, дискусійне обговорення проблемних запитань
Тема 2. Педагог як суб'єкт освітньої діяльності	4	2	2	2	9	17	5		

Тема 3. Система освіти в Україні	2		2		9	16			
Тема 4. Загальні основи педагогіки	4		4		8	17			
Тема 5. Розвиток і формування особистості	4		4		9	16			
Тема 6. Дидактика (теорія освіти і навчання)	4	2	6		9	17			
Тема 7. Методи, форми та засоби навчання	6		6		8	16			
Тема 8. Теорія виховання	6	2	6	2	8	17			
Тема 9. Зміст виховання	6		4		9	16			
Тема 10. Формування колективу, його вплив на виховання особистості	4	2	4		9	17			
Тема 11. Сім'я і виховання особистості	2	2	2		8	16			
Тема 12. Основи управління закладом освіти	2		2		9	17			
Всього	46	8	44	4	103	198	5	12	

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)»

Мета практичних занять з дисципліни «Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)» полягає у формуванні в студентів цілісного розуміння сутності педагогічної діяльності як соціокультурного феномена, розвитку їх здатності до критичного аналізу педагогічних явищ і процесів, а також у набутті початкового досвіду професійного мислення та рефлексії майбутнього педагога. Практичні заняття мають сприяти осмисленню основних понять і закономірностей педагогіки, усвідомленню соціальної значущості професії педагога, формуванню професійної мотивації, комунікативної та аналітичної культури, навичок педагогічного спостереження, аналізу ситуацій, прийняття педагогічних рішень, оцінювання ефективності навчально-виховного процесу та пошуку інноваційних шляхів його вдосконалення.

Практичне заняття 1

Тема 1. Загальні основи педагогічної професії

Мета: сприяти формуванню в студентів цілісного уявлення про сутність педагогічної діяльності як професійного феномена, розкриття її структури, функцій та стилів; усвідомленню специфіки педагогічного спілкування як ключового чинника ефективності освітнього процесу; розвитку вмінь аналізувати поведінку педагога в різних професійних і конфліктних ситуаціях, а також формуванню основ професійного самопізнання та педагогічної рефлексії.

Питання для обговорення:

1. Сутність і функції педагогічної діяльності
2. Становлення і розвиток педагогічної професії
3. Особливості педагогічної професії
4. Структура педагогічної діяльності
5. Стили педагогічної діяльності
6. Спілкування як основа педагогічної діяльності
7. Сутність педагогічного спілкування
8. Структура педагогічного спілкування
9. Стили педагогічного спілкування
10. Поведінка педагога в конфліктній ситуації

Дискусійне обговорення проблемних запитань:

- Чи можна вважати педагогічну діяльність покликанням, чи це насамперед професія, яку можна опанувати технологічно?
- Наскільки сучасний учитель має бути універсальним фахівцем, а наскільки — індивідуальністю з власним стилем?
- Чи може ефективне педагогічне спілкування існувати без емоційної відкритості педагога?

- Який стиль педагогічної діяльності забезпечує найвищу якість освітнього процесу: авторитарний, демократичний чи ліберальний?
- У чому межа між педагогічним конфліктом, що сприяє розвитку, і конфліктом, що руйнує стосунки у колективі?
- Чи можливе повне уникнення конфліктів у професійній діяльності педагога, і чи є це педагогічно доцільним?
- Як співвідносяться професійна роль учителя та його особистісна автентичність у педагогічному спілкуванні?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Аналіз структури педагогічної діяльності	Проаналізувати компоненти педагогічної діяльності (цільовий, змістовий, операційний, результативний) на прикладі конкретної педагогічної ситуації	Вибрати ситуацію з навчально-виховного процесу, розподілити її елементи відповідно до структури діяльності	Вміння визначати структурні елементи педагогічної діяльності	Усна презентація
Визначення індивідуального стилю педагогічної діяльності	Дослідити власні комунікативні та професійні особливості, співвіднести їх із типовими стилями педагогічної діяльності	Пройти опитувальник або самоаналіз, сформулювати короткий опис свого стилю	Усвідомлення індивідуального стилю та його впливу на взаємодію з учнями	Письмове есе
Аналіз педагогічного спілкування	Розглянути приклад педагогічного діалогу, визначити його стиль і ефективність	Проаналізувати відео або текстову ситуацію, визначити рівень емпатії, тактовності, аргументації	Здатність аналізувати комунікативну поведінку педагога	Аналітична довідка
Моделювання педагогічного конфлікту	Визначити причини, дії та можливі шляхи вирішення педагогічного конфлікту	У групах створити коротку сценку-конфлікт, запропонувати варіанти розв'язання	Уміння конструктивно діяти в конфліктних ситуаціях	Рольова гра
Розроблення рекомендацій з ефективного педагогічного спілкування	Сформулювати принципи ефективного педагогічного спілкування для молодого педагога	На основі теоретичних знань і власних спостережень створити короткий poradnik	Навички узагальнення та систематизації педагогічного досвіду	Міні-презентація

Практичне заняття 2

Тема 2. Педагог як суб'єкт освітньої діяльності

Мета: сприяти усвідомленню студентами сутності педагога як активного суб'єкта освітньої діяльності, розкриттю його соціальної ролі та значення у розвитку суспільства; формуванню розуміння професійно зумовлених вимог до особистості педагога, складових педагогічної майстерності, а також розвитку навичок самопізнання, самовиховання та самовдосконалення як основи професійного становлення педагога.

Питання для обговорення:

1. Педагог і суспільство.
2. Роль педагога у розвитку суспільства.
3. Професійно зумовлені вимоги до особистості педагога.
4. Роль особистісних якостей учителя в педагогічній діяльності.
5. Педагогічна майстерність.
6. Самовиховання в системі підготовки майбутнього педагога.
7. Самопізнання як передумова самовиховання майбутнього педагога.
8. Професійне зростання педагога.

Дискусійне обговорення проблемних запитань:

- Чи може педагог ефективно впливати на суспільство без активної громадянської позиції?

- Наскільки сучасна освіта формує педагога-гуманіста, а не лише виконавця професійних функцій?
- Чи є педагогічна майстерність результатом досвіду, чи її можна набути через цілеспрямоване навчання?
- Як співвідносяться особистісні якості педагога та його професійні компетентності у забезпеченні успіху навчального процесу?
- Чи можливе самовиховання без глибокого самопізнання, і як це впливає на професійне становлення майбутнього педагога?
- Чи має сучасний педагог право на «професійну втому» або «емоційне вигорання» з огляду на суспільну місію педагога?
- Чи можна вважати педагогічне покликання необхідною умовою професійного зростання?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Аналіз соціальної ролі педагога	Розкрити вплив діяльності педагога на розвиток суспільства та формування цінностей молодого покоління	Навести приклади суспільно значущих ініціатив педагогів, визначити їхній виховний потенціал	Усвідомлення суспільної значущості професії педагога	Усна презентація
Самодіагностика професійних якостей	Оцінити власні професійно значущі якості (комунікативність, емпатію, відповідальність, організованість)	Пройти тест або провести самоаналіз за запропонованими критеріями	Виявлення сильних сторін і напрямів особистісного розвитку	Письмова таблиця самооцінки
Дослідження педагогічної майстерності	Проаналізувати педагогічну майстерність видатного педагога або сучасного педагога	Ознайомитися з матеріалами про його діяльність, виокремити ключові компоненти майстерності	Розуміння структури педагогічної майстерності	Аналітичний звіт
Розробка програми самовиховання	Створити особисту програму самовиховання для майбутнього педагога	Визначити мету, завдання, етапи, засоби та критерії самовиховання	Формування вміння планувати власний професійний розвиток	Індивідуальний план
Професійне самопізнання	Провести рефлексію власних мотивів, цінностей і очікувань щодо педагогічної професії	Написати коротке есе «Чому я обираю шлях педагога?»	Розвиток професійної самосвідомості та внутрішньої мотивації	Есе

Практичне заняття 3

Тема 3. Система освіти в Україні

Мета: формувати у студентів системного уявлення про структуру, принципи й особливості функціонування системи освіти в Україні; розкрити взаємозв'язок між рівнями освіти та роллю закладів освіти в забезпеченні безперервного розвитку особистості; розвивати вміння аналізувати організацію освітнього процесу у закладі вищої освіти, усвідомлювати значення культури та гігієни розумової праці, а також оцінювати роль наукової діяльності у професійному становленні майбутнього педагога.

Питання для обговорення:

1. Поняття системи освіти в Україні
2. Принципи й завдання закладів освіти
3. Система дошкільної освіти
4. Система початкової загальної освіти
5. Система вищої освіти
6. Освітній процес у закладі вищої освіти
7. Форми організації навчання у закладі вищої освіти
8. Організація навчальної праці студента

9. Культура навчальної праці студента
10. Гігієна розумової праці студента
11. Техніка розумової праці студента
12. Наукова робота студентів у системі професійної підготовки

Дискусійне обговорення проблемних запитань

- Чи відповідає сучасна система освіти України потребам розвитку особистості та викликам суспільства знань?
- Як можна поєднати академічну свободу університету з вимогами державних освітніх стандартів?
- Чи має бути система освіти в Україні централізованою чи більш автономною на рівні закладів освіти?
- Якою має бути роль студента у власному освітньому процесі — пасивного споживача знань чи активного суб'єкта навчання?
- Як дотримання культури й гігієни розумової праці впливає на академічну успішність і професійне здоров'я майбутнього педагога?
- Чи може наукова робота студентів бути дієвим інструментом розвитку критичного мислення й дослідницької культури?
- Як поєднати вимоги ефективності освітнього процесу з гуманістичними принципами виховання у вищій школі?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Аналіз структури системи освіти України	Визначити основні рівні освіти, їхню взаємозалежність та специфіку	Скласти схему або діаграму системи освіти з коротким описом кожного рівня	Розуміння структури національної системи освіти	Схема або діаграма
Дослідження освітнього процесу у ЗВО	Проаналізувати організацію освітнього процесу у власному університеті	Вивчити розклад, форми занять, методи викладання, принципи оцінювання	Усвідомлення принципів організації освітнього процесу у ЗВО	Аналітична довідка
Розробка індивідуального плану навчальної праці	Скласти власний план організації навчальної праці з урахуванням принципів культури й гігієни розумової праці	Розподілити навчальний час, визначити пріоритети, форми самоконтролю	Формування навичок ефективного самоменеджменту навчальної діяльності	Індивідуальний план
Аналіз впливу наукової роботи на професійний розвиток	Визначити значення участі студентів у наукових дослідженнях	Зібрати приклади студентських наукових проєктів, проаналізувати їхню користь	Усвідомлення ролі дослідницької діяльності у професійному становленні	Усна доповідь
Порівняння форм організації навчання	Проаналізувати переваги та недоліки лекцій, семінарів, практикумів, тренінгів	У групах обговорити форми, визначити їхню ефективність для різних цілей	Вміння критично оцінювати форми навчання у вищій школі	Групова презентація

Практичне заняття 4-5

Тема 4. Загальні основи педагогіки

Мета: формувати у студентів цілісне розуміння педагогіки як науки про закономірності виховання, навчання та розвитку особистості; розкрити структуру та взаємозв'язки педагогіки з іншими науками; ознайомити з основними методами, етапами й напрямками науково-педагогічних досліджень; розвивати вміння аналізувати сучасні педагогічні концепції, критично осмислювати їх джерела та методологічні засади.

Питання для обговорення:

1. Об'єкт і предмет педагогічної науки
2. Основні категорії педагогіки

3. Взаємозв'язки педагогіки з іншими науками
4. Джерела розвитку педагогіки
5. Структура педагогічних наук
6. Напрями (течії) зарубіжної педагогіки
7. Сутність наукових досліджень у педагогіці
8. Методи науково-педагогічних досліджень
9. Етапи педагогічного дослідження

Дискусійне обговорення проблемних запитань:

- Чи можна вважати педагогіку точною наукою, якщо вона вивчає людину як унікальну особистість?
- Чи можлива педагогіка без філософського підґрунтя, і які наслідки це мало б для сучасної освіти?
- Який вплив мають соціальні зміни на розвиток педагогічних теорій і методів дослідження?
- У чому полягає головна відмінність між педагогічним досвідом і педагогічною наукою?
- Чи здатна українська педагогіка конкурувати з провідними зарубіжними науковими школами у XXI столітті?
- Як знайти баланс між емпіричними та теоретичними підходами у науково-педагогічному дослідженні?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Аналіз структури педагогічної науки	Визначити основні галузі педагогіки та показати взаємозв'язки між ними	Побудувати схему структури педагогічних наук, додати короткі пояснення	Розуміння системної побудови педагогічної науки	Схема або таблиця
Дослідження взаємозв'язків педагогіки з іншими науками	Визначити, як педагогіка співпрацює з психологією, соціологією, філософією, культурологією	Навести приклади міждисциплінарних підходів у навчанні або вихованні	Усвідомлення інтеграційного характеру педагогічного знання	Усна презентація
Аналіз напрямів зарубіжної педагогіки	Ознайомитися з основними течіями зарубіжної педагогіки (гуманістична, прагматична, критична тощо)	Підготувати короткий огляд із прикладами ідей кожного напрямку	Вміння орієнтуватися в основних зарубіжних педагогічних концепціях	Письмовий огляд
Розробка плану педагогічного дослідження	Визначити тему, мету, завдання, методи та етапи умовного педагогічного дослідження	Створити стислий план із дотриманням логіки наукового пізнання	Формування навичок наукового мислення і планування дослідження	Письмовий план
Порівняльний аналіз методів педагогічних досліджень	Проаналізувати кілька методів дослідження (спостереження, анкетування, експеримент, моделювання)	Порівняти їх за критеріями мети, достовірності, можливостей застосування	Здатність критично оцінювати методи педагогічного аналізу	Аналітична таблиця

Практичне заняття 6-7

Тема 5. Розвиток і формування особистості

Мета: формувати у здобувачів наукове розуміння сутності розвитку та формування особистості, виявленню чинників, що визначають динаміку цього процесу; розкрити взаємозв'язок між біологічними, соціальними, виховними та діяльнісними аспектами розвитку людини; розвивати здатність аналізувати індивідуальні особливості розвитку дітей різного віку, оцінювати вплив середовища, виховання й навчання на становлення особистості..

Питання для обговорення:

1. Поняття про розвиток і формування.

2. Види розвитку людини.
3. Фактори розвитку людини.
4. Біологічне і соціальне у розвитку людини.
5. Вплив середовища на розвиток і формування особистості.
6. Виховання і навчання у розвитку людини.
7. Активність і діяльність як чинники розвитку людини.
8. Акселерація і ретардація.
9. Вікова періодизація дітей: від народження до повноліття.

Дискусійне обговорення проблемних запитань:

- Що є визначальним у становленні особистості — спадковість чи соціальне середовище?
- Чи можна вважати виховання найпотужнішим фактором розвитку, якщо воно не завжди враховує індивідуальні відмінності?
- Як сучасне інформаційне середовище впливає на темпи й напрями розвитку дитини?
- Чи є акселерація ознакою прогресу людства, чи вона створює нові педагогічні проблеми?
- У чому полягає небезпека ігнорування вікових особливостей у педагогічному процесі?
- Як співвідносяться діяльність, активність і свобода дитини у сучасній системі виховання?
- Чи можливе цілеспрямоване формування особистості без розуміння її внутрішніх суперечностей?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Аналіз факторів розвитку особистості	Визначити вплив спадковості, середовища, виховання і власної активності на розвиток особистості	Скласти таблицю або схему порівняння ролі кожного чинника	Усвідомлення взаємозв'язку між різними чинниками розвитку	Таблиця або схема
Аналіз педагогічної ситуації розвитку	Розглянути педагогічний випадок, де взаємодіють біологічні й соціальні фактори розвитку	Проаналізувати описану ситуацію, визначити її наслідки для становлення особистості	Формування навичок педагогічного аналізу конкретних випадків	Усна презентація
Дослідження вікової періодизації	Визначити основні вікові етапи розвитку дитини, їхні провідні види діяльності	Побудувати схему або таблицю з характеристикою кожного періоду	Здатність систематизувати знання про віковий розвиток	Схема або таблиця
Аналіз явища акселерації та ретардації	Охарактеризувати сутність явищ, їхні причини та педагогічні наслідки	Опрацювати наукові джерела або спостереження, підготувати узагальнення	Розуміння впливу темпів розвитку на освітній процес	Письмовий звіт
Визначення ролі активності у розвитку особистості	Проаналізувати приклади, коли активна позиція дитини сприяла або перешкоджала її розвитку	Обговорити приклади в групах, зробити висновки	Розвиток умінь оцінювати роль самодіяльності у становленні особистості	Групова дискусія

Практичне заняття 8-10

Тема 6. Дидактика (теорія освіти і навчання)

Мета: сприяти засвоєнню студентами теоретичних основ дидактики як науки про освіту й навчання; розкрити сутність, структуру та закономірності процесу навчання, його рушійні сили, принципи й функції; сформувати розуміння сучасних концепцій освіти, змісту навчання та компетентнісного підходу; розвивати здатність до аналізу педагогічних явищ і конструювання ефективного навчального процесу на основі дидактичних принципів..

Питання для обговорення:

1. Сутність, завдання та основні категорії дидактики.
2. Зв'язок дидактики з іншими науками.
3. Сутність навчання, його методологічна основа.

4. Рушійні сили процесу навчання.
5. Функції навчання.
6. Закономірності навчання.
7. Принципи навчання.
8. Структура процесу учіння.
9. Зміст освіти. Компоненти змісту освіти.
10. Концепції освіти.
11. Види та рівні освіти.
12. Компетентнісний підхід в освіті.

Дискусійне обговорення проблемних запитань:

- Чи є дидактика радше наукою, чи мистецтвом навчання?
- Як можна поєднати класичні принципи навчання із вимогами компетентнісної освіти XXI століття?
- Чи є зміст освіти стабільною системою знань, чи він має постійно змінюватися відповідно до суспільних викликів?
- Які рушійні сили навчання є вирішальними у формуванні пізнавальної мотивації студентів?
- Наскільки принципи дидактики є універсальними, чи вони залежать від культурного й освітнього контексту?
- Чи можна вважати компетентнісний підхід протилежністю знаннєвого, чи він лише його оновлена форма?
- Яке місце має посідати самостійне учіння студента у сучасному дидактичному процесі?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Аналіз структури процесу навчання	Визначити основні компоненти процесу навчання (мета, зміст, методи, форми, результати)	Побудувати схему або таблицю з поясненням ролі кожного елемента	Розуміння логіки побудови навчального процесу	Схема або таблиця
Визначення рушійних сил навчання	Дослідити чинники, які спонукають людину до навчання, та способи їх педагогічного стимулювання	Навести приклади із власного досвіду або спостережень	Усвідомлення механізмів мотивації навчання	Усна презентація
Порівняння принципів навчання	Визначити зміст класичних і сучасних принципів навчання, порівняти їх реалізацію	Створити аналітичну таблицю з короткими поясненнями	Уміння узагальнювати дидактичні закономірності	Аналітична таблиця
Аналіз змісту освіти	Розглянути структуру змісту освіти та його зв'язок із цілями й результатами навчання	Опрацювати нормативні документи, визначити компоненти змісту	Здатність орієнтуватися в системі формування змісту освіти	Письмовий огляд
Компетентнісний підхід у практиці викладання	Розробити приклад навчального завдання, спрямованого на формування певної компетентності	Обрати навчальну тему, визначити компетентність і спосіб її формування	Практичне застосування принципів компетентнісного навчання	Міні-презентація

Практичне заняття 11-13

Тема 7. Методи, форми та засоби навчання

Мета: формувати розуміння студентами сутності, структури та класифікації методів, форм і засобів навчання; формувати здатність обґрунтовано обирати методи й форми навчальної діяльності відповідно до цілей і змісту освіти; розвивати вміння аналізувати ефективність навчального заняття, здійснювати педагогічний самоаналіз, а також оцінювати роль сучасних засобів і технологій (зокрема дистанційного навчання) у підвищенні якості освітнього процесу.

Питання для обговорення:

1. Сутність методу навчання.
2. Прийоми в структурі методів навчання.
3. Класифікація методів навчання.
4. Методи навчання за дидактичною метою, джерелом знань, за характером пізнавальної діяльності, за логікою пізнання тощо.
5. Проблема вибору методів навчання.
6. Форми навчання. Рівні форм навчання.
7. Форми навчання як педагогічні системи. Класно-урочна система.
8. Форми навчальних занять. Варіативність форм навчальних занять.
9. Навчальне заняття в ЗДО та урок у початковій школі – основні форми організації навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.
10. Підготовка педагога до навчального заняття/уроку.
11. Аналіз та самоаналіз уроку/навчального заняття.
12. Дистанційне навчання в системі загальнопедагогічних форм організації освітнього процесу.
13. Види засобів навчання.

Дискусійне обговорення проблемних запитань:

- Чи можна створити універсальний метод навчання, ефективний для всіх учнів і ситуацій?
- Чи можлива заміна класно-урочної системи сучасними формами організації освітнього процесу?
- У чому полягає головна проблема вибору методів навчання: у браку знань, досвіду чи творчості педагога?
- Яким чином дистанційне навчання впливає на педагогічну взаємодію та якість засвоєння знань?
- Як забезпечити баланс між різними видами засобів навчання — традиційними, технічними, цифровими?
- Чи можна вважати аналіз і самоаналіз уроку головним інструментом професійного зростання педагога?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Класифікація методів навчання	Розробити власну систематизацію методів навчання, виходячи з різних підстав (мети, джерела знань, характеру діяльності).	Створити таблицю або схему класифікації з коротким поясненням кожної групи.	Уміння систематизувати дидактичні методи та пояснювати їх доцільність.	Таблиця або схема
Аналіз педагогічної ситуації вибору методу	Розглянути приклад навчальної ситуації та визначити найдоцільніші методи навчання.	Проаналізувати мету, зміст, вік учнів і рівень їх підготовки, аргументувати вибір.	Здатність обґрунтовано добирати методи навчання.	Усна презентація
Порівняння форм навчальних занять	Проаналізувати різні форми занять (урок, семінар, практикум, тренінг) і визначити їхні переваги та недоліки.	Заповнити аналітичну таблицю, узагальнити висновки.	Розуміння ефективності форм організації освітнього процесу.	Аналітична таблиця
Аналіз засобів навчання	Визначити види засобів навчання та їх роль у забезпеченні ефективності освітнього процесу.	Навести приклади традиційних і сучасних засобів, описати їх функції.	Здатність оцінювати дидактичні можливості засобів навчання.	Міні-презентація

Практичне заняття 14-16

Тема 8. Теорія виховання

Мета: формувати у студентів цілісного розуміння виховання як соціально-педагогічного процесу розвитку особистості; розкрити закономірності, рушійні сили, структуру та принципи виховного процесу; ознайомити з класифікацією методів виховання і педагогічними умовами їх застосування; розвивати здатність аналізувати ефективність виховних впливів, визначати критерії вихованості та роль самовиховання у становленні особистості.

Питання для обговорення:

1. Особистість і процес виховання.
2. Закономірності процесу виховання.
3. Рушійні сили процесу виховання.
4. Концепції виховання.
5. Структура процесу виховання. Самовиховання і перевиховання.
6. Принципи виховання.
7. Методи виховання. Класифікація методів виховання: методи формування свідомості й переконань; методи організації діяльності і формування поведінки; стимулювання поведінки і діяльності.
8. Педагогічні умови використання методів виховання.
9. Критерії вихованості особистості.

Дискусійне обговорення проблемних запитань:

- Чи можливо виховати особистість без усвідомлення нею власної участі у виховному процесі?
- У чому полягає межа між вихованням і маніпуляцією свідомістю людини?
- Як поєднати індивідуальний підхід із вимогами колективного виховання?
- Чи можна вважати самовиховання найвищим рівнем виховного процесу?
- Який із методів виховання є найефективнішим у сучасному суспільстві, орієнтованому на свободу й самовираження?
- Як змінюються критерії вихованості особистості в умовах цифрової культури?
- Чи має право педагог на «власну концепцію виховання», якщо існують державні стандарти та програми?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Аналіз структури процесу виховання	Розкрити основні компоненти виховного процесу (мета, зміст, методи, форми, результат).	Побудувати схему або таблицю структури процесу виховання.	Усвідомлення системності виховного процесу.	Схема або таблиця
Визначення методів виховання	Ознайомитися з класифікацією методів виховання, визначити приклади їх застосування.	Розподілити методи за групами, навести педагогічні ситуації для кожної.	Розуміння специфіки застосування методів виховання.	Аналітична таблиця
Аналіз педагогічної ситуації виховного впливу	Розглянути конкретну педагогічну ситуацію і визначити, які методи виховання були використані.	Проаналізувати приклад і зробити висновок про ефективність виховних дій.	Уміння аналізувати реальні виховні процеси.	Усна презентація
Розробка моделі самовиховання	Створити індивідуальну програму самовиховання майбутнього педагога.	Визначити цілі, етапи, методи та способи самоконтролю.	Формування вміння планувати власний виховний розвиток.	Індивідуальний план
Визначення критеріїв вихованості	Сформулювати власну систему критеріїв вихованості сучасного студента.	Обговорити у групах, узгодити спільний варіант критеріїв.	Розвиток уміння оцінювати рівень вихованості особистості.	Групова дискусія

Практичне заняття 17-18

Тема 9. Зміст виховання

Мета: формувати у студентів розуміння сутності, завдань і змісту виховання як багатогранного процесу розвитку особистості; розкрити структуру морального, розумового, трудового, естетичного, фізичного, правового, громадянського, екологічного, економічного та патріотичного виховання; розвивати здатність аналізувати засоби, методи й форми виховного впливу, а також вміння інтегрувати різні напрями виховання у педагогічну діяльність..

Питання для обговорення:

1. Завдання і зміст морального виховання.

- Правове, громадянське, статеве, екологічне, патріотичне й інтернаціональне виховання в структурі морального.
- Шляхи, засоби і методи розумового виховання.
- Шляхи, засоби і методи трудового виховання.
- Шляхи, засоби і форми естетичного виховання.
- Напрямки, засоби і форми фізичного виховання.
- Економічне виховання та рання профорієнтація.

Дискусійне обговорення проблемних запитань:

- Чи можна моральне виховання вважати головною метою всієї виховної системи?
- Як співвідносяться патріотичне та інтернаціональне виховання у сучасному суспільстві?
- Чи можливо забезпечити всебічне виховання без гармонійного поєднання всіх його напрямів?
- Яким чином трудове виховання може впливати на формування моральних якостей особистості?
- Чи є естетичне виховання лише сферою мистецтва, чи воно має бути присутнім у всіх аспектах освіти?
- Як сучасна школа може ефективно реалізовувати статеве та екологічне виховання без порушення етичних меж?
- Чи повинно економічне виховання починатися з раннього віку, і як уникнути його комерціалізації?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Аналіз структури змісту виховання	Визначити основні напрями виховання та їх взаємозв'язок у цілісному виховному процесі.	Побудувати схему або таблицю, що відображає взаємодію напрямів виховання.	Розуміння системності виховного процесу.	Схема або таблиця
Дослідження морального виховання	Розкрити зміст і шляхи реалізації морального виховання у навчальному закладі.	Навести приклади педагогічних дій, які формують моральні цінності.	Усвідомлення ролі морального виховання у формуванні особистості.	Усна презентація
Порівняння напрямів виховання	Порівняти особливості засобів і форм реалізації трудового, естетичного та фізичного виховання.	Заповнити аналітичну таблицю з характеристикою кожного напрямку.	Уміння систематизувати виховну діяльність за напрямками.	Аналітична таблиця
Розробка моделі виховного заходу	Створити сценарій інтегрованого виховного заходу, що поєднує кілька напрямів виховання.	Визначити тему, мету, методи та очікувані результати заходу.	Формування навичок проектування виховного процесу.	Письмовий сценарій
Аналіз сучасних підходів до виховання	Дослідити актуальні тенденції в сучасному вихованні (громадянське, екологічне, патріотичне).	Опрацювати джерела, визначити нові ідеї та методи.	Здатність критично оцінювати інноваційні підходи у вихованні.	Міні-презентація

Практичне заняття 19-20

Тема 10. Формування колективу, його вплив на виховання особистості

Мета: формувати у здобувачів наукове розуміння сутності, структури та функцій дитячого колективу; розкрити механізми його становлення і розвитку, роль педагога як лідера та організатора колективної діяльності; формувати вміння аналізувати соціально-педагогічні проблеми взаємодії у колективі, визначати причини педагогічної занедбаності та шляхи перевиховання «важковиховуваних» дітей.

Питання для обговорення:

- Поняття колективу, його види.
- Становлення і розвиток колективу.
- Фактори розвитку колективу.

4. Функції педагога – лідера колективу здобувачів.
5. Напрямки і форми роботи керівника колективу.
6. Виховна робота з різними категоріями здобувачів.
7. Поняття «педагогічно занедбані діти».
8. Соціально-педагогічні причини появи «важковиховуваних дітей».
9. Шляхи і засоби перевиховання.

Дискусійне обговорення проблемних запитань:

- Чи можна вважати колектив основним середовищем формування особистості, чи ця роль належить сім'ї?
- У чому полягає межа між педагогічним керівництвом і надмірним контролем над колективом учнів?
- Чи може сучасний педагог бути справжнім лідером для учнів, не втрачаючи демократичного стилю взаємодії?
- Як впливають соціальні мережі на формування учнівських колективів і систему цінностей підлітків?
- Чи є «важковиховувані діти» результатом особистих якостей чи соціального середовища?
- Яке значення має колектив у процесі перевиховання педагогічно занедбаних дітей?
- Чи можливо в сучасній школі повністю уникнути явища педагогічної занедбаності?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Аналіз етапів розвитку колективу	Розкрити основні стадії становлення й розвитку дитячого колективу.	Побудувати схему або таблицю з описом характеристик кожного етапу.	Розуміння динаміки розвитку колективу.	Схема або таблиця
Визначення ролі педагога у колективі	Проаналізувати функції педагога-лідера в управлінні колективом.	Навести приклади педагогічних дій, що формують позитивний мікроклімат.	Усвідомлення лідерських і комунікативних функцій педагога.	Усна презентація
Діагностика міжособистісних відносин	Ознайомитися з методами вивчення стосунків у дитячому колективі (соціометрія, спостереження, анкетування).	Провести аналіз умовного колективу за вибраним методом.	Здатність діагностувати соціальні процеси у колективі.	Аналітична довідка
Аналіз педагогічної занедбаності	Охарактеризувати конкретний приклад «важковиховуваної» дитини, визначити соціальні причини її поведінки.	Проаналізувати ситуацію та запропонувати педагогічні шляхи перевиховання.	Формування умінь педагогічного аналізу та прогнозування.	Письмовий аналіз кейсу

Практичне заняття 21

Тема 11. Сім'я і виховання особистості

Мета: сприяти усвідомленню студентами ролі сім'ї як провідного соціального інституту виховання особистості; розкрити функції сучасної сім'ї, вимоги до батьків та умови ефективної взаємодії сім'ї і закладу освіти; формувати вміння аналізувати сімейно-виховні ситуації, визначати шляхи підвищення психолого-педагогічної культури батьків і створювати моделі партнерської взаємодії педагогів і родин вихованців.

Питання для обговорення:

1. Сім'я як соціальний інститут суспільного розвитку.
2. Функції сучасної сім'ї.
3. Вимоги до батьків.
4. Шляхи і засоби підвищення психолого-педагогічної культури батьків.
5. Форми співпраці закладу освіти з родинами вихованців.

Дискусійне обговорення проблемних запитань:

- Чи може сучасна школа компенсувати недоліки сімейного виховання?
- У чому полягає межа між педагогічним впливом і втручанням закладу освіти у приватне життя родини?
- Яким чином трансформація сімейних цінностей у суспільстві впливає на виховання дітей?
- Чи повинна школа формувати педагогічну культуру батьків, чи це їхня особиста відповідальність?
- Як змінюється роль батька у вихованні дитини в умовах сучасних соціальних процесів?
- Чи можлива рівноправна співпраця між педагогом і батьками, якщо вони мають різні виховні позиції?
- Які форми партнерства між школою і сім'єю є найефективнішими в сучасних умовах?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Аналіз функцій сучасної сім'ї	Визначити основні функції сім'ї (виховна, економічна, емоційна, культурна тощо) та їхній вплив на розвиток дитини.	Скласти таблицю або схему з коротким описом кожної функції.	Розуміння системної ролі сім'ї у вихованні.	Таблиця або схема
Оцінка психолого-педагогічної культури батьків	Розробити критерії оцінювання педагогічної культури сучасних батьків.	Визначити показники, за якими можна оцінити рівень виховної компетентності.	Усвідомлення ролі педагогічної культури у вихованні дітей.	Письмовий аналіз
Аналіз сімейно-виховної ситуації	Розглянути педагогічний кейс взаємодії ЗДО та родини (конфлікт чи партнерство).	Проаналізувати ситуацію, визначити причини, запропонувати шляхи вирішення.	Уміння застосовувати педагогічні знання для вирішення реальних проблем.	Усна презентація
Розробка заходу з підвищення педагогічної культури батьків	Створити план заходу (тренінгу, семінару, консультації) для батьків.	Визначити мету, зміст, методи і очікувані результати заходу.	Навички педагогічного проектування та просвітницької діяльності.	Письмовий план
Моделювання співпраці закладу освіти і родини	Розробити модель ефективної взаємодії школи та сім'ї.	Створити схему або алгоритм взаємодії з розподілом функцій педагога і батьків.	Формування вміння організовувати педагогічне партнерство.	Схема або алгоритм

Практичне заняття 22

Тема 12. Основи управління закладом освіти

Мета: формуванню у здобувачів розуміння сутності та принципів управління закладом освіти як соціально-педагогічної системи; розкрити структуру управління освітою в Україні, функції та критерії ефективності діяльності керівника освітнього закладу; сформувати вміння аналізувати управлінські процеси, планувати роботу закладу та оцінювати роль упровадження передового педагогічного досвіду у підвищенні якості освітньої діяльності.

Питання для обговорення:

1. Принципи управління закладом освіти.
2. Структура управління освітою в Україні.
3. Управління закладом дошкільної освіти/закладом загальної середньої освіти.
4. Планування й облік роботи.
5. Критерії оцінювання управлінської діяльності керівника закладу освіти.
6. Вивчення і поширення передового педагогічного досвіду.
7. Упровадження досягнень науки в практику.

Дискусійне обговорення проблемних запитань:

- Чи має керівник сучасного закладу освіти бути насамперед адміністратором чи лідером освітніх змін?

- Як поєднати демократичні принципи управління з вимогами чіткої організаційної дисципліни?
- Чи можливе ефективне управління закладом освіти без активної участі педагогічного колективу?
- У чому полягає межа між контролем і підтримкою у роботі керівника з підлеглими?
- Як впровадження інновацій і педагогічного досвіду впливає на якість управлінських рішень?
- Чи варто застосовувати корпоративні (бізнесові) моделі управління у сфері освіти?
- Як оцінити ефективність управлінської діяльності керівника з позицій гуманістичної педагогіки?

Практичні завдання:

Назва завдання	Зміст завдання	Як виконати	Очікуваний результат	Форма подачі
Аналіз структури управління закладом освіти	Розкрити складові системи управління закладом освіти та взаємозв'язок між ними.	Побудувати схему управлінської структури із зазначенням функцій кожного рівня.	Розуміння організаційної побудови закладу освіти.	Схема або таблиця
Визначення принципів ефективного управління	Ознайомитися з основними принципами управління та проаналізувати їх реалізацію на практиці.	Підібрати приклади ситуацій, у яких проявляється дотримання або порушення принципів.	Усвідомлення змісту та ролі управлінських принципів у практичній діяльності.	Усна презентація
Планування діяльності закладу освіти	Розробити короткий фрагмент річного або тематичного плану роботи закладу освіти.	Визначити цілі, завдання, заходи, терміни та відповідальних осіб.	Формування навичок стратегічного планування освітньої діяльності.	Письмовий план
Аналіз управлінської діяльності керівника	Визначити критерії ефективності діяльності керівника та провести оцінку на прикладі конкретного закладу.	Використати відкриті дані або гіпотетичний приклад для аналізу.	Здатність здійснювати оцінювання управлінських процесів у закладах освіти.	Аналітична довідка
Узагальнення педагогічного досвіду	Розробити алгоритм упровадження передового педагогічного досвіду в роботу освітнього закладу.	Визначити етапи, форми та можливі труднощі цього процесу.	Уміння інтегрувати інноваційні підходи у практику управління освітою.	Міні-презентація

6. Самостійна робота

6.1 Організація самостійної роботи з дисципліни

«Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)»

Самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння здобувачем в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять. Перевірка результатів самостійної роботи здобувача на індивідуальних заняттях (консультаціях). Вони проводяться в позааудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою. Самостійна робота є обов'язковим модулем освітньої компоненти «Інноваційні педагогічні технології в дошкільній та інклюзивній освіті» та передбачає виконання практичних завдань по кожній із тем дисципліни, на які відведено години для самостійної роботи.

Здобувач обирає один з трьох варіантів завдань та виконує усі завдання обраного варіанту, відведені для самостійної роботи.

Варіант I (Загальні основи педагогіки та педагогічної діяльності)

№	Назва завдання	Форма подачі	Примітка
1	Розробити схему структури	Схема	Відобразити цільовий, змістовий, процесуальний

	педагогічної діяльності.		та результативний компоненти
2	Побудувати схему стилів педагогічного спілкування.	Схема	Визначити ознаки кожного стилю та їхній вплив на ефективність спілкування
3	Створити алгоритм становлення педагогічної професії.	Алгоритм	Показати основні історичні етапи розвитку професії
4	Розробити схему ролей педагога у суспільстві.	Схема	Включити освітню, виховну, культуротворчу й соціальну функції
5	Побудувати алгоритм самовиховання майбутнього педагога.	Алгоритм	Визначити послідовність етапів самопізнання, самоконтролю, самокорекції
6	Розробити схему взаємозв'язку педагогіки з іншими науками.	Схема	Показати міждисциплінарні зв'язки педагогіки
7	Побудувати алгоритм проведення педагогічного дослідження.	Алгоритм	Визначити етапи: проблема – гіпотеза – методи – аналіз – висновки
8	Розробити схему чинників розвитку і формування особистості.	Схема	Відобразити біологічні, соціальні, виховні, середовищні чинники
9	Побудувати схему вікової періодизації розвитку дитини.	Схема	Указати вікові межі та провідну діяльність кожного періоду
10	Розробити алгоритм професійного зростання педагога.	Алгоритм	Включити етапи становлення, удосконалення, самореалізації

Варіант II (Дидактика та освітній процес)

№	Назва завдання	Форма подачі	Примітка
1	Розробити схему структури процесу навчання.	Схема	Відобразити елементи: мета – зміст – методи – форми – результати
2	Створити алгоритм вибору методів навчання.	Алгоритм	Врахувати цілі, зміст, рівень підготовки учнів
3	Побудувати схему класифікації методів навчання.	Схема	Розподіл за джерелом знань, характером діяльності, логікою пізнання
4	Розробити схему функцій навчання.	Схема	Визначити освітню, виховну, розвивальну, мотиваційну, контрольну функції
5	Створити алгоритм підготовки педагога до навчального заняття.	Алгоритм	Етапи: аналіз змісту, добір методів, прогноз результатів
6	Побудувати схему принципів навчання.	Схема	Відобразити взаємозв'язок між основними дидактичними принципами
7	Розробити схему компетентнісного підходу в освіті.	Схема	Показати зв'язок між знаннями, уміннями, цінностями, досвідом
8	Створити алгоритм аналізу та самоаналізу уроку.	Алгоритм	Визначити послідовність оцінювання результатів діяльності педагога
9	Побудувати схему видів і рівнів освіти в Україні.	Схема	Відобразити вертикальну структуру системи освіти
10	Розробити алгоритм організації дистанційного навчання.	Алгоритм	Врахувати педагогічні, технічні, комунікативні аспекти

Варіант III (Виховання, колектив і управління освітою)

№	Назва завдання	Форма подачі	Примітка
1	Створити схему структури процесу виховання.	Схема	Відобразити основні компоненти: мета, зміст, методи, форми, результат
2	Побудувати алгоритм вибору методів виховання.	Алгоритм	Врахувати вікові, соціальні й особистісні особливості вихованців
3	Розробити схему змісту виховання.	Схема	Включити моральне, трудове, естетичне, фізичне, розумове виховання
4	Створити алгоритм становлення дитячого колективу.	Алгоритм	Визначити етапи: формування – розвиток – самоврядування
5	Побудувати схему ролі педагога-лідера у колективі.	Схема	Відобразити функції організатора, комунікатора, мотиватора
6	Розробити схему педагогічних умов ефективного перевиховання дітей.	Схема	Визначити соціальні, психологічні, педагогічні умови
7	Створити алгоритм взаємодії школи й сім'ї у вихованні особистості.	Алгоритм	Етапи: аналіз потреб – планування – співпраця – оцінювання
8	Побудувати схему управління закладом освіти.	Схема	Відобразити рівні, функції, підрозділи та суб'єкти управління

9	Розробити алгоритм планування роботи закладу освіти.	Алгоритм	Визначити етапи: цілі – заходи – контроль – аналіз
10	Створити схему впровадження передового педагогічного досвіду.	Схема	Визначити послідовність етапів, учасників, очікувані результати

7. Тренінг з дисципліни

«Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)»

Завдання виконує кожен здобувач шляхом підготовки творчої роботи у вигляді проєкту. Проєкт виконується здобувачем самостійно за потреби консультуючись із викладачем.

Тренінговий проєкт: «Професія педагога: престиж, покликання, місія»

(як підвищити суспільну популярність професії вихователя ЗДО)

Заняття 1. Педагог ХХІ століття: покликання чи професія?

Мета: усвідомити особистісні мотиви вибору професії та її соціальне значення.

Форми роботи: тренінг «Моє Я-професійне», вправа «Асоціативний портрет сучасного вихователя», дискусія «Чому я обрав(ла) цю професію?».

Очікуваний результат: створення індивідуального профілю «Я – педагог майбутнього».

Заняття 2. Стереотипи про професію педагога: розвінчати чи підтвердити?

Мета: проаналізувати поширені соціальні стереотипи щодо педагогічної діяльності.

Форми роботи: аналіз відеоматеріалів і соціальних мемів; робота в групах «Міф чи реальність?»; вправа «Суспільство очима педагога».

Очікуваний результат: визначення чинників, що формують суспільне ставлення до професії; побудова схеми «Причини низької популярності професії».

Заняття 3. Імідж сучасного педагога

Мета: дослідити складові позитивного професійного іміджу та засоби його формування.

Форми роботи: вправа «Соціальний портрет педагога/вихователя», групова розробка «10 правил публічного іміджу педагога», тренінг комунікаційних навичок.

Очікуваний результат: створення «Кодексу іміджу сучасного педагога».

Заняття 4. Медіа і престиж професії педагога

Мета: навчитися використовувати соціальні медіа та публічні комунікації для підвищення престижу професії.

Форми роботи: майстерка «Як створити позитивний педагогічний контент», аналіз прикладів успішних інформаційних кампаній, створення власних ідей соціальної реклами.

Очікуваний результат: ескізи або сценарії соціальних роликів, дописів, сторінок або подій для популяризації педагогічної праці.

Заняття 5. Педагогічне серце суспільства: наш спільний проєкт

Мета: об'єднати напрацювання попередніх зустрічей у єдиний командний продукт.

Форми роботи: мозковий штурм, групове планування, підготовка медіа-матеріалів, презентацій, сценаріїв акцій чи кампаній.

Очікуваний результат: готовий командний соціальний проєкт «Педагог: творимо майбутнє разом».

Заняття 6. Професія педагога: місія, що надихає (презентаційне)

Мета: представити результати роботи груп у публічному форматі, закріпити навички самопрезентації й рефлексії.

Форми роботи: презентація командних проєктів, виставка плакатів, відеороликів, виступи у форматі TED-talk, взаємооцінювання.

Очікуваний результат: презентація колективного медіа- чи комунікаційного продукту «Чому бути педагогом – престижно!».

8. Методи навчання

В освітньому процесі застосовуються: лекції; практичні заняття; індивідуальні заняття; фасилітаційні методи дискусійного обговорення проблемних запитань, схематизація

педагогічних процесів і явищ; проєктування педагогічних дій/вчинків, розв'язування педагогічних задач/кейсів; самостійне виконання практичних завдань; виконання завдань з тренінгу.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

В процесі вивчення дисципліни «Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)» використовують наступні методи оцінювання навчальної роботи здобувачів за 100-бальною шкалою:

- поточне опитування;
- оцінювання участі в дискусійному обговоренні проблемних запитань;
- тестовий контроль;
- оцінювання виконання практичних завдань;
- оцінювання виконання модульного контролю;
- оцінювання виконання тренінгу;
- оцінювання самостійної роботи студентів.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Загальна педагогіка (Вступ до спеціальності. Загальна педагогіка)» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10 %	10 %	10 %	10 %	5%	15%	40
Поточне оцінювання*	Модульний контроль	Поточне оцінювання*	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час опитування на практичних заняттях з тем 7-9	Оцінка за виконані 50 тестів по 1 балу та 2 теоретичних питання по 25 балів (теми 7-9)	Середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час опитування на практичних заняттях з тем 10-12	Оцінка за виконані 50 тестів по 1 балу та 2 теоретичних питання по 25 балів (теми 10-12)	Оцінка за виконане тренінгове завдання – проєкт	Оцінка за виконані завдання самостійної роботи	Оцінка за 25 тестів по 1 балу, 2 теоретично-творчих питання і 2 педагогічні задачі

**Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений кожного практичного заняття). Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного.*

***Оцінювання теоретичних питань модульного контролю відбувається відповідно до таблиці критеріїв оцінювання усної або письмової відповіді.*

Оцінювання поточного опитування під час практичного заняття відбувається в обсязі 100 балів: 50 балів – по 25 балів за відповіді на питання для обговорення та участь у дискусійному обговоренні проблемних запитань, 50 балів – за виконання 2 практичних завдань із запропонованих. Оцінка за питання для обговорення виставляється відповідно до таблиці критеріїв оцінювання усної або письмової відповіді; за виконання практичного завдання – таблиці критеріїв оцінювання виконання практичного завдання під час поточного оцінювання.

Таблиця критеріїв оцінювання усної або письмової відповіді

Бали / Критерій	0 балів	1 бал	2 бали	3 бали	4 бали	5 балів
1. Повнота відповіді (усна/письмова)	Відсутня відповідь або повністю не за темою	Дуже коротка, уривчаста, не розкриває питання	Лише часткове розкриття теми, значні пропуски	Тема загалом розкрита, однак бракує важливих аспектів	Відповідь майже повна, охоплено основні аспекти	Повна, вичерпна відповідь із висвітленням усіх аспектів
2. Точність і правильність викладу (усного/письмового)	Повністю неправильна відповідь	Переважають грубі помилки	Значні неточності та спотворення понять	Загалом правильно, але є деякі неточності	Майже без помилок, є поодинокі неточності	Абсолютна правильність, наукова точність
3. Глибина розуміння	Не виявляє розуміння	Поверхнєве розуміння	Обмежене пояснення, без глибини	Часткове пояснення причинно-наслідкових зв'язків	Достатнє розуміння, пояснення із прикладами	Глибоке розуміння, узагальнення, системне пояснення
4.	Відсутні	Аргументів	Аргументів	Аргументи є,	Аргументована	Сильна

<i>Аргументованість відповіді (усної/письмової)</i>	аргументи	мало, вони непереконливі	достатньо, але без підтвердження	але не завжди переконливі	відповідь із прикладами	аргументація з прикладами, доказами, посиланнями
<i>5. Застосування теорії на практиці (усне/письмове обґрунтування)</i>	Відсутнє	Немає прикладів, лише абстрактні твердження	Наведено приклади, але недоречні	Доречні приклади, але неповні	Практичні приклади доречні та різноманітні	Теорія застосована вдало, наведено яскраві й різноманітні приклади

Таблиця критеріїв оцінювання виконання практичних завдань під час поточного оцінювання

Критерій	0 балів	1 бал	2 бали	3 бали	4 бали	5 балів
<i>1. Використання елементів інноваційної технології</i>	Елементи технології відсутні	Є лише згадка без реалізації	Використано частково	Реалізація є, але з обмеженою ефективністю	Використано вдало, але не повністю	Елементи інтегровані гармонійно й ефективно
<i>2. Чіткість і зрозумілість сформульованого завдання для дітей</i>	Завдання незрозуміле	Дуже нечітке, викликає труднощі	Частково зрозуміле, але потребує уточнень	Зрозуміле, але не завжди чітко сформульоване	Переважно чітке й зрозуміле	Абсолютно чітке, просте й доступне
<i>3. Дидактична цінність фрагмента</i>	Не має навчальної цінності	Дуже низька	Обмежена	Має дидактичну цінність, але недостатню	Висока цінність, корисне завдання	Максимальна дидактична цінність
<i>4. Комунікативні навички при подачі (усна/письмова форма)</i>	Відсутні	Дуже низького рівня, важко зрозуміти	Низького рівня, висловлювання нечіткі	Формулювання достатньо зрозумілі, але з недоліками	Формулювання виразні, зрозумілі	Володіння вільною, професійною комунікацією
<i>5. Самостійність у підготовці</i>	Відсутня	Мінімальна самостійність	Часткова, з опорою на готові матеріали	Виконано переважно самостійно	Високий рівень самостійності	Повністю авторський підхід

Оцінка за виконання завдання тренінгу – 100 балів.

Кожне з п'яти тренінгових занять оцінюється за 4-ма критеріями, кожен із яких максимально — 5 балів. Разом: 4 критерії × 5 балів = 20 балів за одне заняття, 5 занять × 20 балів = 100 балів загалом. Критерії відображають сутність тренінгової роботи: активність, розуміння, командність і рефлексію — тобто всі ключові складові професійного розвитку педагога.

Таблиця критеріїв оцінювання участі у тренінговому проєкті «Професія педагога: престиж, покликання, місія»

Критерій	1 бал	2 бали	3 бали	4 бали	5 балів
Активність і залученість у тренінгову діяльність	Пасивна участь, не виконує завдань, не проявляє ініціативи.	Частково бере участь, виконує лише окремі вправи.	Переважно активний, виконує завдання, долучається до обговорень.	Постійно активний, висловлює власні думки, ініціативний.	Надзвичайно активний, підтримує групову динаміку, допомагає іншим, демонструє лідерство.
Розуміння змісту та педагогічного сенсу тренінгових занять	Не розуміє теми чи мети вправ, відповіді поверхневі.	Частково орієнтується у змісті, не завжди розуміє зв'язок із професією.	Розуміє основний зміст занять, дає логічні відповіді.	Глибоко розуміє мету й педагогічний сенс вправ, робить власні висновки.	Демонструє системне розуміння теми, узагальнює, аналізує педагогічні закономірності.
Командна взаємодія та комунікативна	Уникає співпраці, порушує	Частково взаємодіє, але не завжди	Активно співпрацює з групою,	Проявляє підтримку, взаємоповагу,	Є рушієм позитивної атмосфери, проявляє лідерство та високий

культура	правила групової роботи.	конструктивно.	дотримується норм спілкування.	сприяє згуртованості групи.	рівень емпатії.
Рефлексія та професійне самопізнання	Не аналізує власну участь, не здатний до самооцінки.	Робить спроби оцінити себе, але поверхнево.	Формулює прості висновки про свій досвід.	Аналізує результати, виявляє сильні й слабкі сторони.	Демонструє глибоку рефлексію, усвідомлення професійного зростання, формулює ціннісні висновки.

Оцінювання виконання завдань самостійної роботи здійснюється відповідно до таблиці, критеріїв оцінювання завдань для самостійної роботи (максимум – 10 балів за одне завдання; як результат – 100 балів за обраний варіант виконаних завдань самостійної роботи).

Таблиця критеріїв оцінювання завдань для самостійної роботи

Критерій оцінювання	0 балів	1 бал	2 бали
<i>Змістова повнота</i>	Відсутні або суттєво спотворені основні елементи теми; схема/алгоритм не розкриває суті питання.	Розкрито лише частину змісту, деякі елементи неповні або неузгоджені.	Повністю відображено зміст питання; усі елементи розкриті й логічно пов'язані.
<i>Логічна послідовність та структурованість</i>	Відсутня логіка побудови; елементи хаотичні, не мають зв'язків.	Логіка частково простежується, але є порушення послідовності або структурної узгодженості.	Вибудовано чітку, логічну структуру з послідовними зв'язками між елементами.
<i>Наукова обґрунтованість і термінологічна точність</i>	Використано некоректні поняття або допущено змістові помилки.	Переважно правильні поняття, але є окремі неточності або спрощення.	Точне використання педагогічних термінів, наукова достовірність і коректність формулювань.
<i>Візуальна наочність і оформлення</i>	Відсутня чіткість подання; схема нечитабельна, без структури, важка для сприйняття.	Частково структурована; оформлення зрозуміле, але має недоліки у графіці чи узгодженості.	Візуально чітка, логічно оформлена, зрозуміла, з правильним використанням символів або блоків.
<i>Творчий підхід та самостійність виконання</i>	Робота поверхнева, без власних ідей; є ознаки копіювання з джерел.	Є спроба власної інтерпретації, але недостатньо глибока або шаблонна.	Робота має оригінальні рішення, власну логіку побудови та свідчить про самостійність мислення.

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ЄКТС
90–100	“Відмінно”	A (відмінно)
85–89	“Добре”	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	“Задовільно”	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	“Незадовільно”	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)

01– 34	„	Г (незадовільно з обов’язковим повторним курсом)
-----------	---	--

**10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна**

№ п/п	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор і проєкційний екран / телевізор	1-12
2.	Програмне забезпечення базових інформаційних технологій (Google Chrome/Firefox/інше)	1-12
3.	Наявність доступу до мережі «Інтернет»	1-12
4.	Персональні комп’ютери / ноутбуки	1-12
5.	Програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять в онлайн- режимі (за необхідності)	1-12
6.	Навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-12
7.	Інструменти Microsoft Office (Word, Power Point тощо)	1-12
8.	Ліцензійне програмне забезпечення (OC Windows)	1-12
9.	Фліпчарт	1-12
10.	Матеріали та обладнання навчально-методичної лабораторії дошкільної та початкової освіти «WUNU kids land»	1-12

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Анєнкова І. П.; Байдан М. А.; Горчакова О. А.; Руссол В. М. Педагогіка : модульний курс : навч. посіб. 2-ге вид., стереотипне. Львів: Новий Світ-2000, 2025. 567 с.
2. Барбашова І. Основи педагогіки: навч. посіб. 3-тє вид., оновл. та випр. Мелітополь: Видавничий будинок міської друкарні, 2022. 130 с.
3. Вітвицька С. С., Єремєєва В. М. Педагогіка : навч. посіб. для студентів університетів заочної форми навчання та непедагогічного профілю. Житомир : ФОП Левковець Н. М., 2017. 232 с.
4. Вітвицька С. С.; Єремєєва В. М. Педагогіка : навч. посіб. для студентів університетів заочної форми навчання та непедагогічного профілю. Житомир: ФОП Левковець Н. М., 2017. 232 с.
5. Державний стандарт дошкільної освіти. 2021. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoh_o%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
6. Євсюков О. Ф. (ред.), Чупахін С. А. Загальна педагогіка: навч. посіб. Харків: Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва, 2020. 150 с.
7. Задорожна-Княгницька Л. В., Тимофєєва І. Б. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. для здобувачів вищої освіти (бакалавр). Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
8. Кабінет Міністрів України. (01.01.2025). Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>.
9. Княжева І. А. Педагогіка : навч. посіб. для здобувачів освіти першого освітнього рівня (бакалавр). Одеса: Університет Ушинського, 2023. 110 с.
10. Косенчук О. Г., Новик І. М., Венгловська О. А., Куземко Л. В. (упоряд.). Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240 с.
11. Михалюк А. М. Педагогіка : інтерактивний контент. Навчально-методичний посібник. Київ: Каравела, 2023. 244 с.
12. Назаренко О. М. Педагогіка : навч. посібн. Одеса : Фенікс, 2022. 146 с.
13. Пащенко М. І.; Красноштан І. В. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 228 с.
14. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. Педагогіка: навч. посіб. Кременчук: Видавництво «НОВАБУК», 2024. 208 с.
15. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII (в редакції від 01 січня 2025 р.). Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
16. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

17. Руденський Р. Є. Методичні рекомендації до створення освітніх презентацій у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Тернопіль: ЗУНУ, 2025. 20 с.
18. Руденський Р., Шишак А. Технологія створення освітніх презентацій у професійній підготовці вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів початкової школи. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал.* 2025. № 7(47) 2025. С. 1854–1866.
19. Супрун М. О. Педагогіка : підруч. для духовних і світських закладів освіти. Київ : Київська духовна академія і семінарія, 2018. 400 с.
20. Супрун М. О. Педагогіка: підручник для духовних і світських закладів освіти. Київ: КДА, 2018. 400 с.
21. Шишак А., Руденський Р., Гомотюк О. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної і початкової освіти до здійснення медіації у професійній діяльності. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка.* 2025. Вип. 1. С. 167–179.